



Науково-дослідний
інститут правотворчості
та науково-правових
експертиз Національної
академії правових наук
України



ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Науково-дослідний інститут правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ВИКЛАДАННЯ ПРАВА
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ ВІЙНИ
ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

1 травня – 11 червня 2023 року



Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 378.091.3:34(062.552)

В 43

Організаційний комітет:

Кузнєцова Наталія Семенівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, віцепрезидент НАПрН України;

Кот Олексій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, директор Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України;

Гриняк Андрій Богданович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заступник директора Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України з наукової роботи;

Хоменко Михайло Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу приватноправових досліджень Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України.

Викладання права в закладах вищої освіти: виклики війни

В 43 та післявоєнного відновлення : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 травня – 11 червня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 164 с.

ISBN 978-617-554-152-4

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Викладання права в закладах вищої освіти: виклики війни та післявоєнного відновлення» (1 травня – 11 червня 2023 року).

УДК 378.091.3:34(062.552)

© Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України, 2023

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-152-4

ЗМІСТ

Міжнародно-правове регулювання права біженців на освіту Алмаші І. М.	7
Основні запобіжні заходи при купівлі/продажу валютних цінностей Андрущенко І. Г.	11
Електронне резидентство та його вплив на інвестиційну привабливість держави у світі Астахов Д. С.	13
Сучасний механізм захисту прав і свобод людини у контексті реалізації положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Баштанник А. Г.	15
Правове регулювання служби і службових відносин в умовах інституціональних викликів Баштанник В. В.	18
Місцеве самоврядування в умовах воєнного стану Вітенко З. Р.	21
Проблеми планування та визначення обсягу курсу «Історія держави та права України» у контексті сучасних вимог щодо забезпечення якості освіти Волошкевич Г. А.	24
Про окремі питання дистанційної форми здобуття юридичної освіти Горбань Н. С.	28
Медіація як альтернативна форма захисту трудових прав в сучасних умовах Гребенар О. В.	31
Роль якісної вищої освіти у формуванні правової свідомості та культури в умовах війни та післявоєнного відновлення Грезіна О. М.	34
Деякі проблеми застосування законодавства про булінг та мобінг в закладах вищої освіти Гречишникова В. В.	36
Правозастосовна практика стосовно дискреційних повноважень органів Антимонопольного комітету України Дудик І. М.	41
Штучний інтелект як інструмент підтримки наукових досліджень Зозуля І. В.	46

Сучасні підходи до підготовки юридичних кадрів у зоні воєнних конфліктів Терещук М. М.	140
Юридична освіта в умовах воєнного стану: яку форму навчання обрати? Федорончук А. В.	144
Сучасні підходи до викладання дисциплін освітньо-професійної програми «Інноваційно-правовий менеджмент» Фонарьова Т. А.	148
Співвідношення національних засобів захисту прав людини з юрисдикцією Європейського суду з прав людини Ювсечко Я. В.	152
Захист права працівників на життя в умовах діючого трудового законодавства Юзько Т. М.	155
Виклики для юридичної освіти в Україні під час військових дій Ямненко Т. М.	159

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ІННОВАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Фонарьова Т. А.

кандидат економічних наук, доцент,

*доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами
Український державний університет науки і технологій
м. Дніпро, Україна*

Модернізація освіти та здійснення реформ вищої школи відбуваються в умовах інноваційного розвитку країни. У суспільстві спостерігаються швидкоплинні процеси інформатизації, глобалізації та цифровізації, які вимагають відповідного підвищення якості надання освітніх послуг. З іншого боку, спрямування України до Євросоюзу, як стратегічної мети, підвищує значущість та необхідність реформ правової системи держави, приведення її у відповідність вимогам до ціннісних демократичних європейських норм права. Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності пошуку нових підходів до викладання не тільки суто правових дисциплін таких як «Правознавство», «Адміністративне право», «Господарське право», а й дисциплін міждисциплінарних, таких як «Правове забезпечення управлінської діяльності», «Основи інтелектуальної власності», «Правове забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності», «Патентознавство та авторське право», «Конкурентне право», «Захист бізнесу», які викладаються в рамках нової освітньо-професійної програми (ОПП) «Інноваційно-правовий менеджмент». Окрім того, великого значення набувають питання готовності викладачів до впровадження новітніх сучасних підходів змішаної та дистанційної форми навчання в умовах воєнного стану, підвищення їх педагогічної майстерності.

Головним завданням ОПП «Інноваційно-правовий менеджмент» є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі менеджменту інноваційно-правової діяльності, що передбачає застосування теорій менеджменту, управління інноваційною діяльністю, інноваційними технологіями і проєктами, правовим забезпеченням інноваційної діяльності, набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, науково-технічної та інформаційної діяльності, трансферу технологій на основі прийняття управлінських рішень в умовах, що характеризується комплексністю та невизначеністю.

Виходячи з того, що програма носить прикладний характер та зорієнтована на активну діяльність випускників у сфері інноваційного менеджменту й права, необхідно впроваджувати у підготовку студентів: розуміння принципу верховенства права; тлумачення правових норм; опанування способів вирішення правових спорів; розв'язання юридичних казусів; вирішення ситуаційних задач, з використанням кейс-технологій; впровадження правничої етики та розуміння відповідальності перед суспільством; прийняття етичних рішень та опанування стандартів професійної взаємодії з клієнтами, колегами, органами влади.

Дуже цікавим є досвід викладання правових дисциплін, який пропонується в [1] для галузевих юридичних дисциплін. Досвід читання лекцій доречно адаптувати та використати при викладанні таких дисциплін, як «Основи інтелектуальної власності», «Патентознавство та авторське право», «Конкурентне право» тощо. При викладанні лекційних занять доречно розподіляти час таким чином: перші 20 хвилин присвятити огляду та короткій характеристиці рекомендованих джерел, обґрунтувати, чому саме лектор обрав ці джерела, підкреслити їх цінність в одержанні знань та практичному застосуванні; наступні 20 хвилин варто приділити увагу нормативно-правовим документам, підвести законодавчу базу під тему лекції, це також важливо для подальшої майбутньої практичної діяльності студентів; 20 хвилин потрібно виділити на дослідження проблемних питань з права, з якими стикаються менеджери в практичній діяльності управління проектами; і останні 20 хвилин лектор приділяє тлумаченню основних елементів лекційного матеріалу.

Отже, доречним й актуальним при змішаній та дистанційній формах навчання є створення віртуальних лекцій в рамках кейс-технології. Така технологія передбачає розробку комплексу навчально-методичних матеріалів, що дозволяють самостійно освоїти навчальний матеріал. В рамках такого підходу доцільно освоювати проведення віртуальних лекцій, це лекції у формі лекцій-консультацій з використанням інформаційних технологій. Найбільш ефективною формою проведення лекцій-консультацій гуманітарного, соціально-економічного та природничо-наукового напрямків є чат-консультації, коли студенти можуть спілкуватися з викладачем вільно та по ходу навчання вирішувати проблеми, які були сформульовані у лекції.

Для підсилення цього ефекту, варто скористатися методом активного навчання на основі ситуаційних вправ, тому що більшість з них відтворюють реальні ситуації. Мета методу – поставити учасників перед вирішенням конкретної проблемної ситуації. Особливо корисний цей метод саме для викладання правових дисциплін, тому що вимагає

від студентів визначити істотні й другорядні факти, вибрати основні з-поміж кількох проблем і виробити стратегії та рекомендації щодо подальших дій. Але при втіленні цього методу слід підкреслити функції викладача: вибір ситуаційної вправи; підготовка до проведення дискусії та призначення студентів, відповідальних за підготовку; визначення характеру дискусії та залучення до неї студентів; організація процесу спілкування і спрямування його до певної мети; визначення напрямків дискусії; завершення дискусії.

В рамках ОПП «Інноваційно-правовий менеджмент» на основі кейс-технологій створені комплекти навчально-методичних матеріалів, зокрема, електронні варіанти курсів лекцій і методичних вказівок, які студенти можуть використовувати в процесі самостійної роботи.

Отримані на лекційних заняттях теоретичні знання закріплюються і застосовуються при виконанні практикуму, в результаті чого піддаються більш глибокому вивченню.

Практичні заняття з права мають свої особливості, на які слід звернути увагу викладачам ОПП «Інноваційно-правовий менеджмент». Вибір методів навчання на практичних заняттях здійснюється з урахуванням їх мети, змісту, кількісного та якісного складу студентів, а також особливостей колективної і індивідуальної роботи.

Отже, розглянемо більш детально застосування методу «юридичного казусу». Юридичний казус – це ситуація з реальної дійсності, адаптована для практичного засвоєння одного чи декількох юридичних питань. Казус описує певну подію неюридичною мовою та зазвичай містить поряд із необхідною для його вирішення інформацією додаткову, яка не має юридичного значення і яку студент повинен залишити поза увагою [1].

Алгоритм проведення практичного заняття з використанням правового казусу та доповнений досвідом автора у проведенні практичних занять з гуманітарного, соціально-економічного напрямів, представлений на рис. 1.

Як, видно з рисунку 1, практичне заняття має три основні етапи, в які можуть вбудовуватися будь які методи, які обрав викладач.

Доречно проводити такі заняття у вигляді віртуальної наради з використанням відеокамери. Студенти можуть працювати з роздатковим матеріалом, проглядати запропоновані їм для вивчення документи, які можуть мати спеціально включені помилки і суперечливі положення, з тим щоб студенти в процесі аналізу розкрили їх і знайшли шляхи усунення.

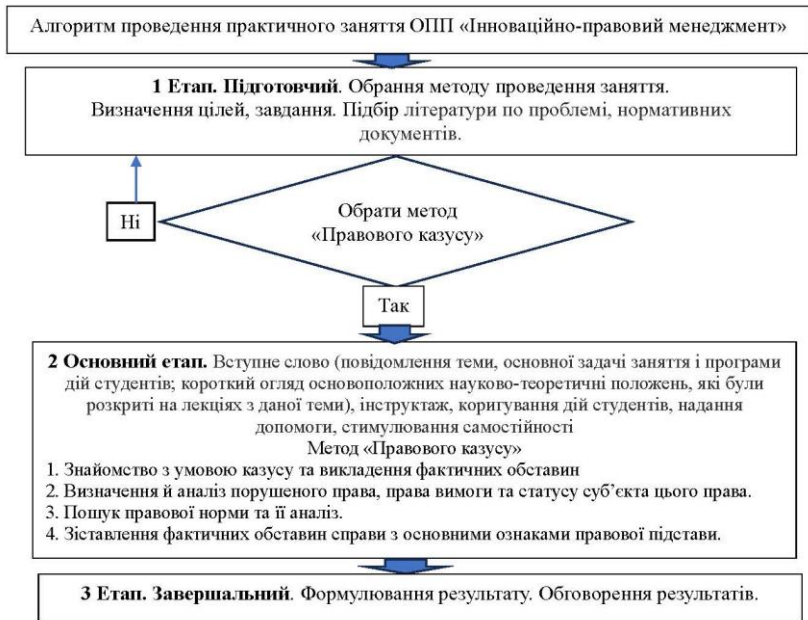


Рис. 1. Алгоритм проведення практичного заняття з використанням методу «правового казусу»

Розроблено автором на основі [1].

На етапі формулювання результату студент відповідає на поставлене в казусі запитання (в узагальненому вигляді – на запитання про те, чи підлягає вимога позивача задоволенню). Для того, щоб могла виступити більша кількість студентів, необхідно регламентувати час виступу (до 3-5 хв.). Це вимагає від студентів дисципліни мислення, уміння вибрати головне, лаконічно виражати свої думки.

Таким чином, слід зазначити, що нова освітньо-професійні програма «Інноваційно-правовий менеджмент» вимагає від викладачів підвищення майстерності у застосування сучасних інноваційних методів викладання.

Література:

1. Удосконалення викладання галузевих юридичних дисциплін [Електронний ресурс] : наук.-практ. посібник / Н. С. Кузнецова [та ін.] ; Київ. регіон. центр Акад. прав. наук України. Одеса : Гельветика, 2021. 248 с. Режим доступу: <https://ndi.academy/wp-content/uploads/vnutr-shn-y-blok.pdf>

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ВИКЛАДАННЯ ПРАВА
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ ВІЙНИ
ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

1 травня – 11 червня 2023 року

Підписано до друку 12.06.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 9,53. Тираж 100. Замовлення № 0623-060.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.